

EKONOMİ POLİTİK

Erinç Yeldan, 20 Ocak 2015

Kapitalizmin Karanlık Günleri

McKinsey Küresel Enstitüsü (MGI) önemli bir rapor yayımladı: *Uzun Dönemde Küresel Büyüme Korunabilir mi?(*)* Rapor küresel ekonominin son elli yılını, gelecek elli yıl ile karşılaştırmakta ve aralarında Türkiye'nin de bulunduğu 20 ekonomi için istihdam, büyüme ve üretkenlik kazanımları konusunda öngörülerde bulunmakta.

Rapor, küresel ekonominin son elli yılda ortalama yüzde 3.6 büyüyerek bir rekor kırdığını vurguluyor. Söz konusu büyümenin yarısı, yüzde 1.8'i istihdam artışlarından, diğer yarısı da üretkenlik artışlarından kaynaklanmış. İstihdam artışının ardında aktif çalışma çağındaki nüfusun artışı var. 15-64 yaş arası nüfus 1964'te dünya nüfusunun yüzde 58'ini oluştururken, bu rakam 2014'te yüzde 68'e yükselmiş durumda. İşgücü arzındaki bu genişleme, küresel gayri safi üretimdeki artışın yüzde 48'inin açıklıyor. Üretkenlik kazanımlarının ardında ise tarımdan kentlere göç eden ve giderek daha yüksek teknoloji sektörlerinde istihdam olanağı bulan kitlelerin yarattığı yüksek katma değer var. Kent ekonomisinin yarattığı dışsallıklar, üretkenlik artışlarını neredeyse olağanlaştırmış, içselleştirmiş.

Buraya kadar herşey çok güzel. Kapitalizm 21. yüzyıla güvenle ve elektronik ve iletişim çağının sağladığı yüksek büyüme hızlarıyla girmiş durumda. Ancak MGI raporuna göre 2014 sonrasındaki elli yılın bir öncekinden çok farklı geçeceği anlaşılıyor. Öncelikle, istihdam artış temposunun giderek yavaşlayacağı ve önümüzdeki elli yıl boyunca yıllık sadece yüzde 0.3 artış göstereceği öngörülmekte (geçen elli yılda yüzde 1.8). İstihdam artışlarının bugünün gelişmiş ekonomilerinde çoktan geride kalmış olduğu ve istihdamın tepe noktasının Almanya'da 2000'de; Japonya'da 2003'te; İtalya'da ise 2010'da ulaşılmış olduğu ve artık geride kaldığı görülüyor. İstihdamda zirvenin Çin ve Kore'de 2024'te; Brezilya'da 2041'de; Türkiye'de 2048'de; Arjantin'de ise 2057'de yaşanacağı hesaplanmakta. Dolayısıyla, bugünden "üç çocuk ve benzeri politikalarla" pompalanan *demografik fırsat penceresinin*, ne kadar çabalansa da nihayetinde son bulmasının kaçınılmaz olduğu anlaşılmakta.

Ancak, küresel ekonominin önümüzdeki elli yılına dair karamsar öngörüler sadece istihdamdaki yavaşlamayla sınırlı değil. İstihdamdaki fırsat penceresinin kapanmasını takiben, mevcut üretkenlik artışları korunsa dahi, küresel ekonominin büyüme hızında sert düşüşler yaşanacağı anlaşılıyor. Önümüzdeki elli yılda büyüme hızının yıllık ortalamasının yüzde 3.6'dan, 2.1'e gerileyeceği öngörülmekte. Ülkeler bazında hesaplandığında, büyüme hızı Kore'de yüzde 7'den, 4.3'e; ABD'de yüzde 2.9'dan 1.9'a; Almanya'da 2.2'den 1.1'e; Brezilya'da 4'den, 1.6'ya gerileyecek. Tahminler Türkiye için büyüme hızının ise yüzde 4.6'dan, 3.6'ya gerileyeceği yönünde.

Mevcut şartlarda son elli yılın yüzde 3.6'lık büyüme hızının korunabilmesi için ise üretkenliğe dayalı bir büyüme stratejisinin izlenmesi ve üretkenlik kazanımlarının bugünkü düzeylerine göre yüzde 80 daha hızlı olması gerekecek. Tüm gelişmiş dünya bu ivmelenmeye hazırlanıyor; eğitimde, kültürde, sanatta ve bilimde 600 yıl öncesinin medrese ve külliye özelemleriyle bu ivmeyi yakalamak ise hiç olası değil.

(*) McKinsey Global Institute, 2015, "Can Long Term Global Growth Be Saved?", www.mckinsey.com/insights/growth